

Микола ЛЬНИЦЬКИЙ,
професор Львівського
національного університету
ім. Івана Франка

ЄВГЕН МАЛАНЮК

1897–1968

УДК 821.161.2.09“19”Є.Маланюк(092)

У статті подано біографію Є.Маланюка, розглянуто його творчість на історичному тлі поразки українських Визвольних змагань 1918–1920 рр. і в контексті української еміграції ХХ ст.

Ключові слова: Празька школа, вісниківство, концепція України, українська еміграція міжвоєнного двадцятиліття, історіософські погляди, антитеза.

Серед когорти першорядних поетичних талантів, що сформувалися в умовах української еміграції міжвоєнного двадцятиріччя, Є.Маланюкові випала роль лідера. Був він виразником настроїв цілого покоління, яке після поразки змагань за Українську державу змушене було пережити важкий «ісход» з рідної землі, але зуміло не розчинитися у чужоземному середовищі, не втратити національної ідентичності, навпаки, почало творити в еміграції національну культуру, моделюючи узагальнений образ батьківщини в її історичному, етнокультурному, психологічному вимірах, утверджувати її своєрідний міф як «українську мрію». Таким є образ України у творчості поетів Празької школи з покоління Є.Маланюка – Юрія Дарагана, Наталії Ливицької-Холодної, Оксани Лятуринської, Юрія Липи, Олега Ольжича, Олекси Стефановича.

Поколінню поета судилося виконати важливу роль в історії української літератури ХХ ст. у культурно-естетичному сенсі. Коли на материковій Україні внаслідок сталінських репресій була знищена культурна еліта нації, естафету Розстріляного Відродження продовжили разом із галичанами письменники-емігранти, проклавши таким чином міст між поколіннями і зв'язавши нитку літературного процесу.

Цілком природно, що основним стрижнем творчості Є.Маланюка є концепція України. Юрій Шерех (Шевельов) уже в повоєнні роки писав у рецензії на збірку поета «Влада»: «Можна приставати або не приставати на Маланюкову концепцію України і її степового прокляття, але тільки поет – сам Маланюк чи інший – може подолати цю концепцію. Тим часом у нас немає поета з не менш виразною, але іншою історіософською концепцією...» [цит. за: 7; 415]. Це останнє твердження суперечливе. За контраргумент можна взяти образ духовно самодостатньої України в поезії Ю.Липи. Не будемо обговорювати також питання, чи виражають символічні образи Є.Маланюка суть його концепції України, згадавши застереження Ю.Шереха, що з поетом може сперечатися тільки поет.

Звичайно, поетичну формулу неможливо вичерпати описовою характеристикою. Оскільки у сим-

Євген Маланюк

волі закодовані не тільки певні значення, реалії, конотації, поетична формула, крім горизонтальних, має ще й вертикальні параметри, а за символом проглядає поетична традиція.

Зрозуміти історіософію поета поза культурно-історичними нашаруваннями й поза традицією неможливо. Зрештою, в поезії будь-яка концептуальність (хоч би який глобальний характер мала і часово-просторові обшари охоплювала) невіддільна від ліричного суб'єкта. При цьому не важить, чи вона виявляється безпосередньо, чи закодована у структурі художнього тексту. Це завжди вияв архетипної пам'яті, або, за К.-Г.Юнгом, колективного несвідомого, що живе «в нашій підсвідомості, в нашому організмі, крові і жилах».

Проклята й водночас прекрасна Степова Еллада Є.Маланюка – це і символ, і реальна земля, його батьківщина. Л.Куценко характеризує цей край як «порубіжжя» – «околицю античного світу, окраїну Київської Русі, північний форпост Золотої Орди, згодом – турків і татар, покордоння Гетьманщини й Речі Посполитої, межову землю Гетьманщини, пізніше Російської імперії та Дикого поля» [5; 15].

Перехрестя історичних шляхів породило і своєрідний етнокультурний субстрат, що його представляла й родина Є.Маланюка. «Родина була не зовсім звичайна, – писав згодом поет, – хоч, може, й типова для степового півдня. В лінії батька були чумаки, осілі запорожці, хоч засновники роду, найбільш правдоподібно, прийшли з Покуття. Дід замолоду ще чумакував, мав виразну поставу гуцула. Мати була дочкою чорногорця Якова Стоянова, військовика із сербських осадчих, що їх спроваджувала Катерина II для консолідації земель був(ших) Вольностей Запорозьких (Новоросія) поруч німців і болгар... Так в нашому старому, мурованому з степового каменю, домі жилося “на дві хати” – дідову й батькову. В першій хаті панував дух віків, старовинного побуту, тисячолітніх звичаїв і обрядів та свідомого, що так скажу “україноцентризму”... В другій хаті панувала атмосфера, приблизно кажучи, “українського інтелігента”, теж “свідомого”, тобто неспокушеного ані далеким Петербургом, ані навіть близькою Одесою» [4; 7].

«Дух віків» і атмосфера «українського інтелігента» уживалися під дахом провінційного містечка Новоархангельська на Херсонщині, яке на березі річки Синюхи заснували осілі козаки-зимівчани. Тут 2 лютого 1897 р. народився Є.Маланюк, який з раннього дитинства знайомився з історією краю як через оповіді діда Василя, який чумакував замолоду, так і від батька – сільського інтелігента-самоука, що «дописував» у численні часописи та ставив п'єси в самодіяльному театрі. Безмежжя степових просторів, серед якого виростав «внук кремезного чумака, січовика блідий праправнук», накладало свій відбиток на формування характеру Євгена. Недарма ж «вольний вітер Херсонщини» незабаром порозкидає синів степу по різних політичних таборах – від борців за незалежність України до махновської анархістської вольниці, а потім і по далеких світах.

Є.Маланюк навчався у реальному училищі в м. Єлисаветграді. Попри те, що уряд провадив політику русифікації, тут зароджувалися паростки національного культурного життя. «Це тут Ніщинський, учитель духовного училища, вперше поставив свої “Вечорниці”, – згадував згодом близький приятель Є.Маланюка Олександр Семененко, – і тоді в хорі співало багато юнкерів Єлисаветградського юнкерського училища, серед них і син Варфоломія Шевченка, приятеля Тарасового. Тут секретар повітової поліції Іван Тобілевич виріс на драматурга Карпенка-Карого. Тут вирости Кропивницький, Саксаганський, Садовський. Тут скінчив гімназію Винниченко...» [10; 16].

Трохи пізніше в цьому ж училищі навчався майбутній видатний український письменник Юрій Яновський. Є.Маланюк був переконаний, що роман «Чотири шаблі», гостро розкритикований у радянській Україні, написаний на основі розповідей генерала Юрія Тютюнника, командира 4-ї Київської дивізійної армії УНР.

Основний профіль училища був технічний, але вивчали тут історію, літературу, природознавство. Здібніші випускники училища продовжували освіту в технічних навчальних закладах, серед них і Є.Маланюк, який вступив до Петербурзького політехнічного інституту. Можливо, Петербург приваблював його не тільки тим, що там можна було здобути фах інженера, а й культурно-мистецькою атмосферою, літературним життям. Адже він писав вірші з тринадцяти років. На жаль, навчання у Петербурзькій політехніці тривало недовго, почалася Перша світова війна, студентів мобілізували. Євген став курсантом військової школи в Києві, де в 1916 р. здобував чин молодшого офіцера. Спершу служив у запасному піхотному полку, а потім у кулеметній роті на фронті. Восени 1917 р. поручик Є.Маланюк, начальник кулеметної сотні 2-го Туркестанського полку, одержав наказ прибути у штаб дивізії. Полковник Є.Мешковський, нащадок запорожців, порадив йому їхати до Києва: армія деморалізована, офіцери і солдати масово покидали фронт.

Тим часом у дивізії сформовано українську раду, в людей пробуджується почуття національного патріотизму. Є.Маланюк повернувся в Україну, відвідав родинні місця, став до лав вояків за незалежну Українську державу. Йому довелося зазнати як захоплення, так і розчарування від побаченого й пережитого протягом трьох років Визвольних змагань. Згодом розповів про це у своїх спогадах: «Я вирушив до серця України, де полковник Мешковський обняв визначне становище в Генеральному штабі України. Виїзд мій попередило встановлення гетьманської влади. Може, це занадто сентиментально й пахне молодечим романтизмом, але признаюся, що тоді слово “Гетьман” було для мене синонімом слави, міцї, багатства й сили Української держави. Скажу більше: тільки з встановленням цієї форми влади почув я вповні те, що зветься національною гордістю. Правда, через яких півроку слово “Гетьман” було заплямоване і позолота його злізла. Боляче, гірко, тяжко було розпрощатися з соняшною мрією на довший час, але тоді – тоді була весна, і сонце, і воскресіння» [8; 277].

Боротьба за Українську державу після важких поразок, зокрема поразки Зимового походу 1921 р. на території України, захопленій більшовиками, закінчилася «великим іходом» – рідна земля назавжди залишилася «за шеломянем», і почалася нелегка доля емігранта-перекотиполя: табори інтернованих у Польщі, Чехословаччині, далі Подебради, Прага, Варшава, після Другої світової війни – еміграція у США (Нью-Йорк).

Почалася ж еміграція з таборів інтернованих українських військ у Польщі, куди після перемир'я між більшовицькою Росією і Польщею змушені були перейти сорок тисяч вояків і старшин УНР. Втрата державницьких ідеалів, втрата батьківщини й нестерпні умови таборового життя породжували почуття розпачу й безнадії.

Про умови, в яких опинилося військо української армії після того, як воно змушене було восени 1920 р. скласти зброю, свідчить лист командувача першої Запорізької дивізії до командувача армії, написаний узимку 1924 р.: «Вояцтво обдерте, голе і босе, розташоване в холодних бараках та вогких землянках, які навіть в останні морози не опалюються... За відсутністю палива трапляється, що їжа зовсім не вариться. Наших інтернованих трактують як бидло, стосуються гірше як до полонених. Забороняють вихід за дрти, влаштовують труси» [цит. за: 5; 107].

Що ж робити далі, на що сподіватися, яке майбутнє чекає людей, що боролися за власну державу і змушені були скласти зброю? Цілком зрозуміло, що продовження збройної боротьби в недалекій перспективі було неможливе. І найбільш далекоглядна й освічена частина військовиків зрозуміла: боротьба не повинна припинятися, але мають змінитися її засоби.

Усвідомивши, що повернення на батьківщину у ближчій перспективі нереальне, вони поставили завдання творити Україну духовну, Україну в собі, візію України. У таборах створюється мережа куль-

турних та освітніх установ: школи, гімназії, театр, періодичні видання, книговидавництва. Розгубленості й розчаруванню треба було протиставити тверезий аналіз ситуації, усвідомити, які шляхи можуть привести до відродження України.

Ці болючі питання гостро постали й перед Є.Маланюком. Поразка національної революції й для нього стала особистою трагедією. «Ми розв'язували, – напише він згодом у статті «Дмитро Донцов», – загадки, ряд загадок, які поставила перед нами історія. <...> Як це сталося, що ми, адже ж ідейно вже непереможні, тепер – переможені й безсилі? <...> На ці і подібні питання відповіді ми не одержували ні від наших військових начальників (що самі собі ставили подібні питання), ані навіть від тих політиків-цивілів, зазвичай міністрів, які вряди-годи відвідували нас у таборах. <...> Залишалося шукати відповідей самостійно, самотужки. Бібліотек властиво майже не було. Отже, треба було починати з самих себе, з роздумувань у пущі, з лірики... І лірика заговорила першою» [8; 273, 274].

Та перш ніж вона зазвучала, їй авторові довелося самотужки здобувати знання з української історії, культури й літератури. Таборова «школа» стала для нього університетом національного виховання. Є.Маланюк поглиблював свої знання з української класики, знайомився з творчістю П.Тичини, М.Рильського, Г.Косинки, Т.Осьмачки, П.Филиповича, книжки яких дивом потрапили до таборів.

Цікавим документом формування світогляду Є.Маланюка, зокрема його історіософських поглядів, є таборова публіцистика митця, що побачила світ на сторінках періодичних видань «На хвилях життя», «Український сурмач», «Наша зоря», «Веселка» та ін. Є.Маланюк друкує статті, в яких намагався проаналізувати ситуацію, що в ній опинилися українські військовики, осмислити перспективи. Причину поразки національної революції він убачав передусім у неготовності інтелігенції до місії державотворення, браку в неї національної свідомості, що було наслідком багатьох століть бездержавності, породивши в українців психологічний комплекс меншовартості, зрадництва, яничарства, втрату державницького інституту. «Нечисельна, малосильна, малоосвічена українська інтелігенція і ще менше чисельний справжній, активно національний елемент – то <...> причини наших нещастя на вже пройденому шляху», – писав він у статті «Наші завдання» [цит. за: 5; 116].

Вихід учорашній офіцер бачив у тому, щоб вихувати в українському громадянстві втрачені якості. Оскільки не вдалося відстояти Українську державу силою зброї, потрібно будувати державу духовну. І основною зброєю в цьому має виступати наука, мистецтво, передусім література. На урочистій академії з нагоди першої річниці товариства «Веселка» він виступив з рефератом, назва якого звучала як маніфест чи навіть військовий лозунг: «Мистецтво – зброя».

Саме культура, на переконання таборовика Є.Маланюка, мала стати основою й інструментом творен-

ня національної ідеології, без якої всі змагання будуть безперспективні. Як показало майбутнє, такий висновок був стратегічно правильний, його підтвердило вже недалеке майбутнє. Набагато пізніше, 1958 р., у статті «Спізнене покоління» письменник стверджував, що більшість українських поетів-емігрантів другого покоління не були поетами за покликанням, не були «вродженими» поетами. До «невроджених» він залічив Максима Гриву, Миколу Чирського і навіть таких першорядних митців, як Олег Ольжич, Оксана Лятуринська, Юрій Липа. Чи не було це усвідомлене переконання, інтуїтивне відчуття сили слова як зброї у державотворчій місії?

Водночас із Є.Маланюком-публіцистом поступово формувався Є.Маланюк-поет. Вірші, які він, за власним зізнанням, почав писати ще у тринадцятирічному віці й продовжував уже курсантом Київської військової школи та старшиною Генштабу УНР, були російськомовними. У тогочасній українській літературі це не було чимось надзвичайним. Російська поезія, зокрема поезія «срібного віку», вплинула на П.Тичину, М.Рильського, М.Зєрова, П.Филиповича. Є.Маланюк, утверджуючись як український поет, не хотів публікувати своїх ранніх творів, проте деякі з них збереглися в архіві поета в УВАН у США, а любов до російської лірики початку ХХ ст. він зберіг на все життя.

Як переконливо довів Л.Кученко, утвердження Є.Маланюка на національних державотворчих засадах відбувалося поступово. Поет не одразу став імператором «залізних строф». Державотворча поетична концепція його поезії та мотив «стєпового прокляття» України, що є домінантою творчості Є.Маланюка міжвоєнних років, виростили зі щемливої ноти особистісного настрою широкого регістру – від надії до втрати ілюзій, настрою, маркованого невідворотністю змін у природі в часі переходу з жовтня у листопад:

Ти одягнув гаї й ліси
В гетьманський кармазин і злото,
І, поки не роздягне сльота,
Вони пишуться в красі.

...Ще сонцем сяє маєстат.
Сльозами ж золото проржавить
І вирве булаву держави
Від тебе чорний Листопад.

«Держава жовтня»

Тут реалії природи явно накладаються на політичну ситуацію чи, радше, завуальовують її, бо жовтень 1920 р. – це ще відчайдушний зрив боротьби, а листопад – прощальний салют рідній землі й перехід 40-тисячного війська через маленьку річку Збруч – на вічну розлуку з батьківщиною, тобто «чорний Листопад».

Такою є поетична візія, а реальність? Восени 1923 р. закінчився таборовий період у житті Є.Маланюка, йому вдалося перебратися до Чехословаччини, стати студентом гідротехнічного відділу Української господарської академії у Подебрадах недалеко від

Праги. У той час у Подєбрадах та чеській столиці вивувало культурне життя, поряд із представниками старшої генерації літераторів Олександром Олесем, Спиридоном Черкасенком, Дмитром Чижевським, Микитою Шаповалом формувалися молоді таланти: Ю.Дараган, Н.Лівицька-Холодна, О.Лятуринська, Л.Мосендз, Олена Теліга, у коло яких відразу ж увійшов цей стрункий студент-гідротехнік, уже відомий своєю публіцистикою та віршами.

Навчання забирало багато часу, професію інженера Є.Маланюк сприймав як вимушену й тяжку повинність, література ж стає сенсом його життя. Саме ці роки були чи не найпліднішими у творчій біографії поета.

З переїздом до Варшави наприкінці 20-х рр. поліпшились умови матеріального життя, налагодився побут. Є.Маланюк став у 1929 р. одним з організаторів літературного угруповання «Танк», до якого увійшли також Н.Лівицька-Холодна, Ю.Липа, О.Теліга, Андрій Крижанівський, Павло Зайцев та ін. Учасники цієї групи задекларували свою прихильність до ідеї державності й національного месіанізму, культу героїзму і волі в літературі. І хоча через деякий час Є.Маланюк разом з О.Телігою відійшов від групи «Танк» і група розпалася (головно через втручання Д.Донцова, який побачив у ній конкурента «Літературно-науковому вістнику»), усе ж духовна атмосфера польської столиці сприяла активізації культурного життя української громади.

У період міжвоєнної еміграції Є.Маланюк сформувався як митець зі своїм колом ідей і стильовими ознаками, що знайшло вираження у книжках «Стилет і стилос» (Подєбради, 1925), «Гербарій» (Гамбург, 1926), «Земля й залізо» (Париж, 1930), «Земна Мадонна» (Л., 1934), «Перстень Полікрата» (Л., 1939). Протягом цього часу змінювались обставини, відбувався процес розшарування еміграції, змінювалося і сприйняття поезії Є.Маланюка – від захоплення на початку його творчості до відчуження й навіть згодом несприйняття.

Роком самоствердження Є.Маланюка як українського поета Л.Куценко назвав 1923 рік, пов'язуючи цю дату з публікацією віршів митця у книжці «Озимина. Альманах трьох» (М.Селегій, М.Осика, Є.Маланюк). Збірка вийшла в Каліші, проте у вірші «Юрій Дараган», датованому 1922 р., уже було задекларовано образну формулу, що визначила ідейне кредо поета:

Та знаю, що тримавший стилос, –
Стилет тримати не здола.

Незабаром ця формула набуде чіткіших обрисів і відкриє першу збірку поета «Стилет і стилос» (1925):

Стилет чи стилос? – не збагнув. Двоєко
Вагаються трагічні терези.
Не скинувши у гліб надійний якор,
Пливу й пливу повз береги краси.

Антитеза «стилет чи стилос» проходить через усю тогочасну поезію Є.Маланюка. Критики переважно

вбачають у цьому протиставленні дві функції мистецтва: «стилет – це символ боротьби, символ дії», «стилос – це світ мистецтва і краси; це передусім – контемпліяція задля самої себе» [1; 38]. Цю образну формулу можна трактувати і як варіант відомої проблеми *меч і слово*. Коли мечем (стилетом) досягти перемоги не вдалося, його місію бере на себе слово (стилос). Та хоч би як ми тлумачили цю формулу, доведеться визнати: слово поета таки замінило меч, навіть стало мечем, визначивши не тільки тематику його творів, а й їхню тональність, суголосну тематиці. За словами Б.Бойчука і Б.Рубчака, «мелодика поезії Маланюка цілком свідомо підібрана для підкреслення змісту. В творах історіософічних вона тверда, мужня, навмисно випрацювана, тяжка, хоч часом, може, аж надто риторична...» [1; 39].

Той факт, що саме історіософські мотиви домінують у збірках Є.Маланюка, зумовлений як історичною ситуацією, так і особистістю поета. Історіософський характер має вся поезія представників Празької школи. Першим цей напрямок окреслив Ю.Дараган у збірці «Сагайдак» (1925), що, як зазначив у 1934 р. Б.-І.Антонич у статті «Поезія по цей бік барикади», «із незвичайною майстерністю і відчуттям слова містить у собі всі елементи, які згодом розвиватиме решта поетів еміграції: яскравий історизм, варяги, дикий степ, сонячний Дажбог, настрої вигнанця» [2; 508].

У Ю.Дарагана природа просякнута історичною пам'яттю, зберігає сліди героїки княжих часів: «Княжич-Місяць в латах легких і ясних як жар» («Похід»); «мов князь ранений – день схилився на Захід», і вечір, мов переможений воїн, «одкинув свій червоний щит» («Вечір»). У поезії О.Лятуринської «відновлюється» традиційна обрядовість та комплекс лицарської етики, Ю.Липа пов'язує войовничий характер українців з образом св. Юрія, а О.Стефанович подав тривогу «словополківського» Дива, що «кличет вверху древа», на ширшому історичному тлі.

Образність лірики Є.Маланюка теж сповнена історичних алюзій та асоціацій, де ознаки епох перетасовані між собою: географічні назви, що їх уже немає на мапі, язичницькі боги, що поступилися єдиному Богові, переплітаються з реаліями нових часів і творять образ історичної тяглості, як-от: «Синьоокий Стрибожий вітер, / Мов камінна стать козака» («З варягів»); «Мов на бандурі велетенській грає / Співучим вітром велетенський степ» («Варязька балада») тощо.

Така візія України як духовної субстанції, розізненої у часово-просторовій проекції з апелюванням до героїки минулого, найбільше вписується у парадигму неоромантизму, генетично пов'язаного з романтизмом ХІХ ст., власне, з його слов'янським варіантом, в основі якого лежить національна ідея. Українська революція, на думку Л.Куценка, «точніше, її поразка, насправді не могла жити тематику еміграційної літератури (на відміну від літератури материкової України). Тому письменники

еміграції знаходять теми, сюжети, героїв найперше в історичному минулому своєї Батьківщини. Так свого часу робила перші кроки романтична традиція української літератури 20–40-х років XIX століття. Розпочинається пора потужних історіософських пошуків, які зумовили народження в українській літературі таких літературних явищ, як Празька та Варшавська літературні школи» [5; 154].

Ми не торкатимемося дискусії щодо умовності поняття *Празька школа* (Л.Куценко окремо виділив ще й *Варшавську*) чи доцільності називати учасників цього кола «пражанами» або «вісниківцями».

У творчій долі Є.Маланюка «Літературно-науковий вістник» («Вістник») відіграв важливу роль. У болісних шуканнях відповіді на питання, що робити в ситуації, яка склалася, на що спертися, Є.Маланюк не міг не перейнятися ідеями Д.Донцова, майже свого земляка, який у 1922 р. став головним редактором відновленого журналу «Літературно-науковий вістник». Згодом у статті «Дмитро Донцов» він сам розповів про вплив на нього статей Д.Донцова та редактованого ним журналу: «Ми задихалися в світику, щільно обмеженим границями огієнко-винниченківщини. А ось несподівано опиняється серед нас перше число відновленого “Літературно-наукового вістника”. Ім'я редактора д-р Д.Донцов – ми вже чули, але тільки ім'я, бо ми просто не встигли були прочитати його перші речі. Але від того першого числа ЛНВ вже дихнуло на нас першим передчуттям можливої відповіді. Це вже було щось якби прорив облоги, якби вихід в широкий світ, якби відзискання вільного духу – після довгого спаралізування. Так таборовий період нашого існування несподівано і вже навіки розколовся на дві частини: до ЛНВ (отже, Д.Донцова) і після ЛНВ» [8; 275].

Бездержавність української нації протягом багатьох століть Д.Донцов пояснював не так історичними обставинами, як рисами характеру українського етносу, якому бракувало державотворчого вольового первня, що особливо виявлялося у переломні часи, коли історія давала шанс на здобуття державної незалежності, але він не був використаний. Ці прикмети особливо виразно виявилися в літературі, де переважають співці гармонії і краси, але мало виразників енергії і сили. Отже, ці риси

треба культивувати, і це мають здійснити представники молодшої генерації літераторів.

Те, що Є.Маланюк зазнав впливу ідеології Д.Донцова, не підлягає сумніву, зокрема він сприйняв його ідею здинамізувати психіку українця для «порахунку з більшовизмом» у майбутньому. Утім, як наголошує І.Дзюба, не можна проводити прямої аналогії між поезією Є.Маланюка й ідеологією Д.Донцова, бо «навіть за всієї близькості до Донцова він (Маланюк) був набагато ширший за нього і зберігав суверенність поетичного бачення світу <...> до того ж його світовідчуття мало й інші виміри, крім національно-політичного: історіософський, релігійний, космопсихологічний, інтимний» [3; 134]. Мабуть, цю суверенність поетичного бачення мав на увазі й сам Є.Маланюк, коли ще на початку своєї творчої діяльності з приводу спільності й відмінності між ним і Д.Донцовим писав: «Донцов ставить вимоги до літератури яко політик і з точки зору політика, ми ж, літературна молодь еміграції, ставимось до неї з точки погляду мистецтва яко мистці» [9; 45].

Платформа журналу «Літературно-науковий вістник», яку визначив його редактор Д.Донцов, мала вплив не тільки на Є.Маланюка. «Вісниківська квадрига», до якої, крім Є.Маланюка, входили Л.Мосендз, О.Теліга та Ю.Клен, а в деякі періоди близько до цього угруповання стояли також Ю.Липа, Н.Лівицька-Холодна й О.Ольжич, визначала творчий потенціал часопису. Творчості цих поетів притаманні певні спільні риси, передусім культ дії, чину, переконання, що в «добу жорстоку, як вовчича» (О.Ольжич) не можна розслаблюватися.

Із настанови на крицевість характеру випливали й такі ознаки естетики, як строгий вірш, що не допускав ні «епікурейства» неокласиків, ні орієнтації на поетику модернізму. Є.Маланюк уважав захоплення різними «ізмами» «сектантством», «штундами», які несуть загрозу мистецтву передусім тим, що відштовхують від нього «завжди полохливий загаль», а це спричиняє в мистецтві глибоку кризу. Та все ж він ладен був визнати деяку користь від існування різних «шкіл», бо «вони завжди підводили баланс минулому, удосконалювали техніку, поглиблювали або поширювали нові землі (Уальд, Сезан, Марінетті)» [6; 45].

Продовження у 6-му числі.

Л і т е р а т у р а

1. Антологія сучасної української поезії на Заході // Координати. – Нью-Йорк: Сучасність, 1969.
2. Антонич Б.-І. Твори / Б.-І.Антонич. – К.: Дніпро, 1998.
3. Дзюба І. Поезія вигнання / І.Дзюба // Прапор. – 1990. – № 1.
4. Керч О. Спроба біографії з поетових слів / О.Керч // Євген Маланюк: В 15-річчя з дня смерті. – Філядельфія, 1983.
5. Куценко Л. Dominus Маланюк: тло і постать / Л.Куценко. – 2-ге вид., допов. – К.: ВЦ «Просвіта», 2002.
6. Маланюк Є. Думки про мистецтво / Є.Маланюк // Веселка. – 1923. – № 7/8.
7. Маланюк Є. Земна Мадонна / Є.Маланюк. – Пряшів, 1991.
8. Маланюк Є. Книга спостережень / Є.Маланюк. – Торонто, 1966. – Т. 2.
9. Маланюк Є. Про динамізм / Є.Маланюк // Веселка. – 1923. – № 11/12.
10. Семененко О. Там, де була юність / О.Семененко // Євген Маланюк: В 15-річчя з дня смерті. – Філядельфія, 1983.